

เปิดประเด็น

Issues Raising

โชติกา ภาษีผล

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม Social Return on Investment (SROI)

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) มีประเด็นที่สำคัญในการนำมาเป็นแนวทางในการประเมินองค์กร สามารถจำแนกประเด็นในการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1. ความหมายและความสำคัญของการประเมินผลตอบแทนทางสังคม 2. การวิเคราะห์ผลกระทบ และ 3. การวิเคราะห์เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคม โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการประเมินผลตอบแทนทางสังคม

การประเมินผลตอบแทนทางสังคม (SROI) เป็นวิธีการประเมินที่ช่วยองค์กรในการทำความเข้าใจ และหาขนาดของมูลค่าทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจที่องค์กรสร้างขึ้นเพื่อผลลัพธ์ทางสังคม แนวคิด SROI นั้นประยุกต์มาจากแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (social accounting) และการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (cost-benefit analysis) ซึ่งเป็นแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์แบบดั้งเดิมที่เป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินจากการลงทุน เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพทางการเงินทั่วไปเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการลงทุนผ่านอัตราส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ ผลตอบแทนจากการลงทุนในเชิงบวกบ่งชี้ว่ามีกำไรสุทธิทางการเงินที่เกิดขึ้นจริงหรือคาดหวังจากการลงทุนเท่าไร ไม่ได้คำนึงถึงในการรวมผลตอบแทนทางสังคมอื่น ๆ เช่น สังคม สิ่งแวดล้อม หรือค่านิยมทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นสำหรับผู้มีส่วนได้เสียที่แตกต่างกัน

SROI เป็นการประเมินที่ครอบคลุมมูลค่าทางสังคมทั้งผลลัพธ์ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เป็นวิธีการวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลประโยชน์ทางสังคมด้วยการนำผลตอบแทนด้านสังคมในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพที่องค์กรได้สร้างขึ้นมาแปลงค่าเป็นตัวเงิน (monetized value) โดยใช้การวัดตัวเงินแบบคิดลด (discounted monetized measurement)

ของมูลค่าทางสังคมที่องค์กรได้สร้างขึ้น และคำนวณหาเปรียบเทียบกับมูลค่าทางการเงินของต้นทุนที่ใช้ไปในการดำเนินกิจการขององค์กร เพื่อดูว่ากิจการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมคิดเป็นมูลค่าเท่าไรต่อเงิน 1 บาทที่ลงทุนไป เพื่อช่วยในการประเมินว่าการลงทุนนั้น ๆ มีความคุ้มค่าหรือไม่ (Rotheroe & Richards, 2007; Carleton Centre for Community Innovation, 2008; Sabina, 2010; และ ศิริชัย กาญจนวาสี, 2559)

2. การวิเคราะห์ผลกระทบ

การวิเคราะห์ผลกระทบนั้น จำเป็นต้องมีการคาดคะเนผลลัพธ์และผลกระทบส่วนเกิน (deadweight) ผลลัพธ์ทดแทน (displacement) ผลจากปัจจัยอื่น (attribution) และอัตราการลดลงของประโยชน์ (drop-off) เพื่อที่จะสามารถกำหนดกรณีฐาน (base case) ได้ คือรวมเฉพาะคุณค่าทางสังคมที่องค์กรน่าจะมีส่วนสร้างจริง ๆ เท่านั้น ซึ่งการวัดมูลค่าของผลลัพธ์ และผลกระทบว่าผู้รับผลประโยชน์จากโครงการก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้มากน้อยเพียงใด จะต้องเข้าใจด้วยว่าอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น เช่นเดียวกัน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2559) มีรายละเอียดดังนี้

1) ผลลัพธ์ส่วนเกิน (deadweight) หมายถึง ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นอยู่แล้วต่อให้ไม่มีองค์กรไหนทำงานเรื่องนี้ ผู้รับประโยชน์บางคนอาจพบวิธีบรรเทาปัญหาด้วยตัวเองหรือสภาพสังคม และเศรษฐกิจโดยรวมอาจดีขึ้นก็ได้ เช่น คนมีความสุขมากขึ้น เพราะอาชญากรรมลดลงส่งผลให้ความพึงพอใจในชีวิตเพิ่มขึ้น หรือภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองทำให้คนหางานทำง่ายขึ้น ส่งผลให้อัตราการว่างงานลดลง ล้วนส่วนผลลัพธ์ส่วนเกินที่คำนวณได้จะต้องนำมาหักออกจากตัวชี้วัดผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ในการคำนวณผลลัพธ์ส่วนเกิน (deadweight) เป็นการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มหรือการเปรียบเทียบกับตัวอย่างมาตรฐาน (benchmark) การเปรียบเทียบที่ดีควรเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มเดียวกัน แต่เทียบความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ ผลการวัดผลลัพธ์ส่วนเกิน (deadweight) จะเป็นเพียงค่าประมาณเท่านั้น แต่ก็จำเป็นที่จะหาข้อมูลที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายของแผนงานเท่าที่ทำได้ ยิ่งมีความใกล้เคียงมากเท่าไรค่าประมาณก็ยิ่งมีความถูกต้องมากเท่านั้น

2) ผลลัพธ์ทดแทน (displacement) หมายถึง กรณีที่ผลลัพธ์เชิงบวกสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มหนึ่งถูกชดเชยด้วยผลลัพธ์เชิงลบสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายอื่น เช่น การที่คนหนึ่งคนได้งานทำ อาจแปลว่าคนอื่นหนึ่งต้องตกงาน ผลลัพธ์ทางสังคมคนมีงานทำมากขึ้นในกรณีนี้จะไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามสำหรับกิจการเพื่อสังคมที่มีขนาดเล็กหรือทำงานใน

ประเด็นปัญหายาก ๆ ที่ถูกละเลยมานาน ผลลัพธ์ทดแทนก็น่าจะมีขนาดเล็กจนไม่จำเป็นต้องคำนวณ

3) ผลจากปัจจัยอื่น (attribution) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของหน่วยงาน/โครงการอื่นที่ร่วมส่งผลต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

4) อัตราการลดลง (drop off) ในสภาพความเป็นจริงที่ว่าผลลัพธ์ทางสังคมใด ๆ ก็ตาม มักเกิดขึ้นในปีแรก ๆ ของการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการมากกว่าในปีท้าย ๆ การประมาณการผลลัพธ์ทางสังคมในอนาคตตลอดช่วงเวลามากกว่า 1 ปี โดยที่กิจการจะไม่มีการลงทุนเพิ่มเติมระหว่างช่วงเวลาดังกล่าวควรทำประมาณการระยะเวลาการเกิดประโยชน์และอัตราการลดลงของประโยชน์ (benefit period and drop-off) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรช่วยกันพิจารณาว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะดำรงอยู่ได้นานเพียงใดหรือช่วงเวลาใด และการเกิดประโยชน์นั้นจะมีอัตราส่วนลดลง หรือการเหือดหายเป็นสัดส่วนเท่าไรต่อปี หรืออาจคาดคะเนจากงานวิจัย และเอกสารทางเศรษฐศาสตร์ (จิรพร สุเมธีประสิทธิ์, 2554; และศิริชัย กาญจนวาสี, 2559)

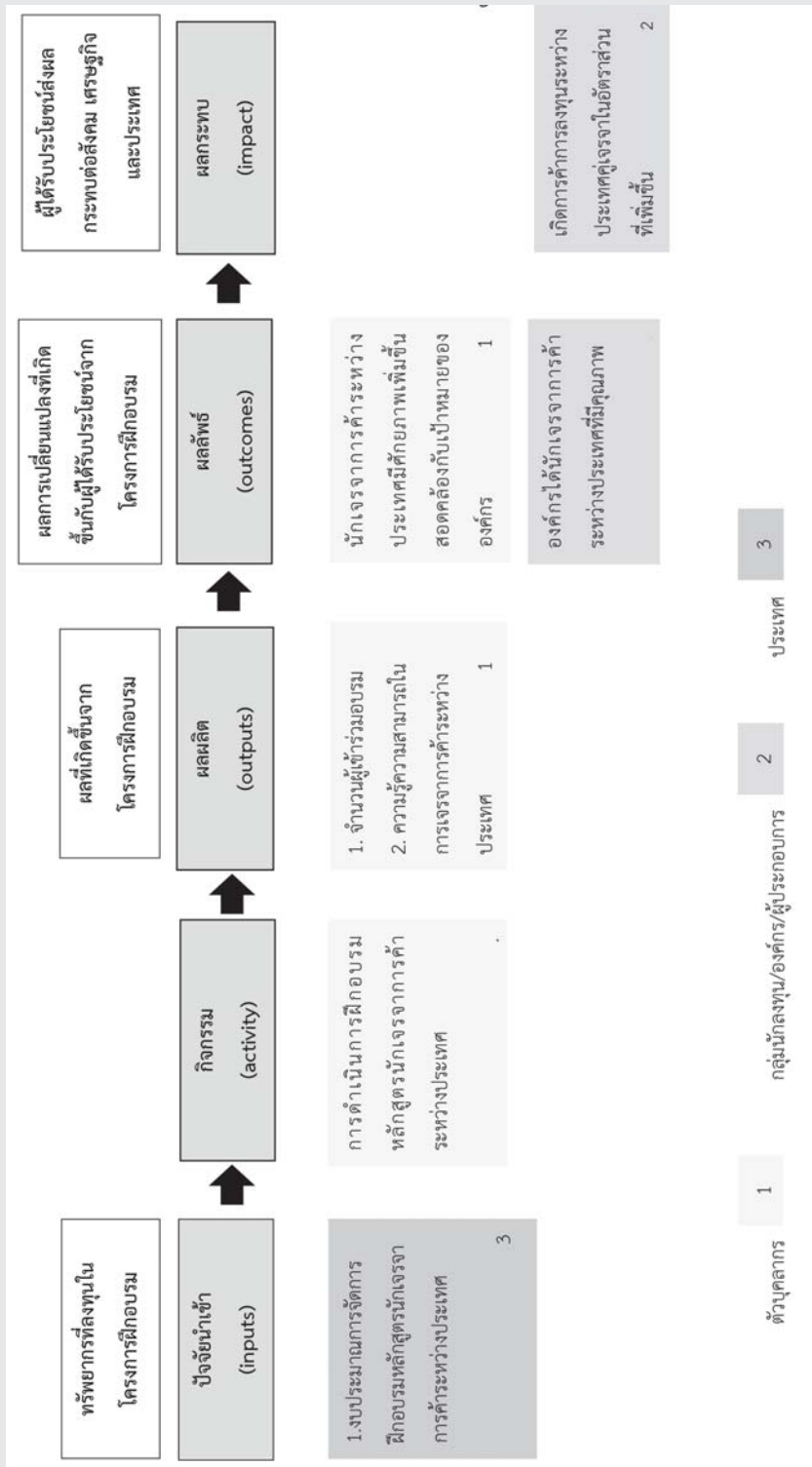
3. การวิเคราะห์เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคม

การวิเคราะห์เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคม (social return on investment: SROI) ขอยกตัวอย่างการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนักเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วยกรอบการดำเนินงานดังนี้

1) การกำหนดขอบเขตและวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้เข้ารับการอบรม ผู้จัดการอบรม วิทยากร ผู้ได้รับการเผยแพร่ความรู้จากผู้เข้ารับการอบรม

2) การสร้างแผนที่ผลกระทบ (impact mapping) ประกอบด้วย (1) ปัจจัยนำเข้า (input) คือ ทรัพยากรที่ลงทุนในโครงการฝึกอบรม (2) กิจกรรม (activity) คือ การดำเนินงานในโครงการฝึกอบรม (3) ผลผลิต (output) คือ ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการฝึกอบรม (4) ผลลัพธ์ (outcome) คือ ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฝึกอบรม และ (5) ผลกระทบ (impact) คือ ผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการฝึกอบรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และประเทศ โดยผู้ได้รับประโยชน์ คือ กลุ่มนักลงทุน/องค์กร/ผู้ประกอบการที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง ร่างแผนที่ผลกระทบจากโครงการฝึกอบรมนักเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
ดังภาพ 1.1

ภาพ 1.1 ร่างแผนที่ผลกระทบ (impact mapping) ของการฝึกอบรม: หลักสูตร นักเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

จากร่างแผนที่ผลกระทบ สามารถวิเคราะห์ค่าทางการเงิน (financial proxy) จากตัวชี้วัดโดยกำหนดตัวชี้วัดผลลัพธ์และผลกระทบ และตีค่าของตัวชี้วัดแต่ละตัวให้มีมูลค่าเป็นเงิน โดยอ้างอิงกับมาตรฐานและงานวิจัย ได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 วิเคราะห์การแปลงค่าทางการเงินจากตัวชี้วัดการฝึกอบรม

ผลลัพธ์ (outcomes)	ผลกระทบ (impacts)	ตัวชี้วัดผลกระทบ (indicators)	ค่าแปลงทางการเงิน (financial proxy)
นักเจรจาการค้าระหว่างประเทศมีศักยภาพเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับเป้าหมาย สคพ.	เกิดการค้าการลงทุนระหว่างประเทศคู่เจรจา	จำนวนการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศหลังการจัดอบรมสูตรนักเจรจาการค้าระหว่างประเทศ	สัดส่วนการค้าการลงทุนระหว่างประเทศคู่เจรจาเพิ่มขึ้น
องค์กรได้นักเจรจาระหว่างประเทศที่มีคุณภาพ			

สำหรับในการวิเคราะห์ผลกระทบ ก่อนการคำนวณค่าทางการเงิน (financial proxy) นั้น จำเป็นต้องมีการคาดคะเนผลลัพธ์และผลกระทบส่วนเกิน (deadweight) ผลลัพธ์ทดแทน (displacement) ผลจากปัจจัยอื่น (attribution) และอัตราการลดลงของประโยชน์ (drop-off) เพื่อที่จะสามารถกำหนดกรณีฐาน (base case) ได้ คือรวมเฉพาะคุณค่าทางสังคมที่องค์กรน่าจะมีส่วนสร้างจริง ๆ เท่านั้น ซึ่งการวัดมูลค่าของผลลัพธ์ และผลกระทบว่าผู้รับผลประโยชน์จากโครงการก่อให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้มากน้อยเพียงใด จะต้องเข้าใจด้วยว่าอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นเช่นเดียวกัน

3) การกำหนดตัวชี้วัดและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดมูลค่าจากนั้นนำข้อมูลไปแปลงค่าทางการเงิน (financial proxy)

4) นำผลการแปลงค่าทางการเงินที่ได้จากแผนที่ผลกระทบมาคำนวณค่า SROI โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$SROI = \frac{\text{มูลค่าผลประโยชน์ทั้งหมด} - \text{มูลค่าต้นทุนจากการลงทุน}}{\text{มูลค่าต้นทุนจากการลงทุน}}$$

เช่น SROI = 5:1 หมายความว่า เงิน 1 บาทที่ลงทุนไปในโครงการสามารถสร้างผลตอบแทนทางสังคมคิดเป็นมูลค่า 5 บาท

5) แนวทางในการวิเคราะห์ค่าแปลงทางการเงินด้านการอบรมและตัวอย่างเครื่องมือในการประเมิน

5.1) ข้อมูลพื้นฐานของโครงการอบรม A

งบประมาณในการอบรมรุ่น 1 (บาท)	จำนวนผู้อบรม (คน)	ค่าใช้จ่ายในการอบรมต่อคน (บาท)
100,000	100	1,000

5.2) การเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง

จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)	ส่งแบบสอบถาม (คน)	การตอบกลับ (คน)
100	100	9 (ยกตัวอย่างการคำนวณให้ดูของ 9 คน)

5.3) การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมด้านการอบรมประกอบด้วยการวิเคราะห์ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การคำนวณค่าแปลงทางการเงิน ของความรู้ที่เกิดขึ้นจากการอบรม (K)

ขั้นตอนที่ 2 การคำนวณค่าแปลงทางการเงิน ของการนำความรู้ไปเผยแพร่ (P)

ขั้นตอนที่ 3 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการประยุกต์ใช้ความรู้ (A)

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI)

$$SROI = \frac{\text{ความรู้ที่ได้รับ (K) + การนำความรู้ไปเผยแพร่ (P) + การประยุกต์ใช้ความรู้ (A)}}{\text{งบประมาณที่ลงทุน}}$$

ขั้นตอนที่ 1 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของความรู้ที่เกิดขึ้นจากการอบรม (K)

หลักการคำนวณความรู้ที่เกิดขึ้นจากการอบรม (K) คือ นำคะแนนการประเมินตนเอง ด้านความรู้หลังฝึกอบรม (post) – ความรู้ก่อนฝึกอบรม (pre) โดยความรู้ก่อนฝึกอบรม (pre) คือ ผลลัพธ์ส่วนเกิน (deadweight) + ผลจากปัจจัยอื่น (attribution) หากผลการคำนวณมีค่าเท่ากับ 0 หรือต่ำกว่า 0 ลงไปถือว่าไม่เกิดความรู้และจะไม่นำมาวิเคราะห์ค่าแปลงทางการเงิน ดังตาราง 1.3

ตาราง 2 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของความรู้ที่เกิดขึ้นจากการอบรม

ผู้รับการ อบรม	pre (เต็ม 10 คะแนน)	post (เต็ม 10 คะแนน)	ผลคะแนน (post-pre)	ผลการ ประเมิน	ค่าแปลงทางการเงินของความรู้ จากการอบรม (บาท)
1	0	10	10	เกิดความรู้	$(10/10) \times 1,000 = 1,000$
2	1	10	9	เกิดความรู้	$(9/10) \times 1,000 = 900$
3	5	10	5	เกิดความรู้	$(5/10) \times 1,000 = 500$
4	3	8	5	เกิดความรู้	$(5/10) \times 1,000 = 500$
5	2	8	6	เกิดความรู้	$(6/10) \times 1,000 = 600$
6	1	10	9	เกิดความรู้	$(9/10) \times 1,000 = 900$
7	2	8	6	เกิดความรู้	$(6/10) \times 1,000 = 600$
8	5	5	0	ไม่เกิดความรู้	ไม่นำไปวิเคราะห์
9	5	1	-4	ไม่เกิดความรู้	ไม่นำไปวิเคราะห์
รวม					5,000.00 บาท (7 คน จาก 9 คน)

สามารถเก็บข้อมูลได้ 9 คน คิดเป็นค่าแปลง 5,000.00

ถ้าการอบรมนี้มีผู้เข้ารับการอบรม 100 คน คิดค่าแปลงได้ $(5,000 \times 100) / 9 = 55,555.55$ บาท
สรุปว่า ความรู้ที่ได้รับ (K) คิดเป็นเงิน **55,555.55 บาท**

ตัวอย่างแบบสอบถามมิติด้านความรู้ความเข้าใจ (K)

หลังเข้ารับการฝึกอบรม ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
อยู่ในระดับใด (0 = ไม่มี 1 = น้อยที่สุด 10 = มากที่สุด)

①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ก่อนเข้ารับการฝึกอบรม ท่านมีความรู้เดิม และ/หรือมีความรู้ที่ได้จากการเข้ารับการอบรมของ
องค์กรอื่นเกี่ยวกับการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ อยู่ในระดับใด
(0 = ไม่มี 1 = น้อยที่สุด 10 = มากที่สุด)

①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ขั้นตอนที่ 2 การคำนวณค่าแปลงทางการเงิน ของการนำความรู้จากการอบรมไปเผยแพร่ (P)

จากกรวยประสบการณ์ (cone of learning) ของ Eder Dale (1969) ที่ระบุว่า มนุษย์เกิดการรับรู้ ผ่านการได้ยินและมองเห็นร้อยละ 50 ซึ่งการนำความรู้จากการอบรมไปเผยแพร่ ส่วนใหญ่เป็นการอธิบายหรือจัดประชุม/สัมมนา รวมไปถึงการเผยแพร่ด้วยงานเขียนต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้ได้รับการเผยแพร่ย่อมเกิดการเรียนรู้ร้อยละ 50 จากเนื้อหาทั้งหมด ดังนั้นการคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการนำความรู้จากการอบรมไปเผยแพร่จึงต้องคูณด้วย

ตาราง 3 การคำนวณค่าแปลงทางการเงิน ของการนำความรู้จากการอบรมไปเผยแพร่

ผู้รับการอบรม	ค่าแปลงทางการเงินของความรู้จากการอบรม (บาท)	ผลการประเมิน (เต็ม 10 คะแนน)			รวมคะแนน (เต็ม 3 คะแนน)	ค่าแปลงทางการเงินของการนำความรู้ไปเผยแพร่ [คะแนน x K= P] (บาท)
		2557	2558	2559		
		(1)	(2)	(3)		
1	1,000	5/10	6/10	2/10	1.30	$(1.30/2) \times 1000 = 650$
2	900	5/10	5/10	5/10	1.50	$(1.50/2) \times 900 = 675$
3	500	5/10	5/10	5/10	1.50	$(1.50/2) \times 500 = 375$
4	500	10/10	4/10	3/10	1.70	$(1.70/2) \times 500 = 425$
5	600	10/10	10/10	10/10	3.00	$(3.00/2) \times 600 = 900$
6	900	9/10	5/10	3/10	1.70	$(1.70/2) \times 900 = 765$
7	600	8/10	5/10	4/10	1.70	$(1.70/2) \times 600 = 510$
รวม						4,300.00 บาท
						(7 คน จาก 9 คน)

สามารถเก็บข้อมูลได้ 9 คน คิดเป็นค่าแปลง 4,300

ถ้าการอบรมนี้มีผู้เข้ารับการอบรม 100 คน คิดค่าแปลงได้ $(4,300 \times 100) / 9 = 47,777.77$

สรุปว่า การนำความรู้ไปเผยแพร่ (P) คิดเป็นเงิน 47,777.77 บาท

ตัวอย่างแบบสอบถามมิติต้านมิติต้านการเผยแพร่ความรู้ (P)

ความรู้ที่ท่านได้รับจากการอบรมในครั้งนี้ ท่านสามารถถ่ายทอดไปยังบุคลากรในองค์กรได้ในระดับใด ในช่วงปี พ.ศ. 2557-2559

2557	①	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
2558	①	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
2559	①	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩

ขั้นตอนที่ 3 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรม (A)

ตาราง 4 การคำนวณค่าแปลงทางการเงินของการประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรม

ผู้รับการอบรม	ค่าแปลงทางการเงินของความรู้จากการอบรม (บาท)	ผลการประเมิน (เต็ม 10 คะแนน)			รวมคะแนน (เต็ม 3 คะแนน)	ค่าแปลงทางการเงินของการประยุกต์ใช้ความรู้ [คะแนน x K= A] (บาท)	
		2557 (1)	2557 (1)	2557 (1)			
1	1,000	6/10	7/10	2/10	1.50	1.50 x 1,000	= 1,500
2	900	4/10	5/10	6/10	1.50	1.50 x 900	= 1,350
3	500	2/10	2/10	2/10	0.60	0.60 x 500	= 300
4	500	0/10	0/10	0/10	0.00	0.00 x 500	= 0
5	600	7/10	8/10	8/10	2.30	2.30 x 600	= 1,380
6	900	1/10	1/10	0/10	0.20	0.20 x 900	= 180
7	600	3/10	4/10	5/10	1.20	1.20 x 600	= 720
รวม						5,430 บาท	
						(7 คน จาก 9 คน)	

สามารถเก็บข้อมูลได้ 9 คน คิดเป็นค่าแปลงทางการเงิน 5,430 บาท

ถ้าการอบรมนี้มีผู้เข้ารับการอบรม 100 คน คิดค่าเป็นแปลงทางการเงินได้ $(5,430 \times 100) / 9$

= 60,333.33 บาท

สรุปว่า การประยุกต์ใช้ความรู้ (A)

คิดเป็นเงิน

60,333.33 บาท

ตัวอย่างแบบสอบถามมิติด้านมิติด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ (A)

จากความรู้ที่ท่านได้รับจากการอบรมในครั้งนี้ ท่านสามารถนำไปพัฒนาโครงการ/แผนงานภายในองค์กรในระหว่างปี พ.ศ. 2557-2559 ได้ในระดับใด (0 = ไม่มี 1 = น้อยที่สุด 10 = มากที่สุด)

2557	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
2558	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
2559	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม (SROI)

จากสูตร $SROI = \frac{\text{ผลตอบแทนที่เกิดขึ้น}}{\text{งบประมาณที่ลงทุน}}$

จะได้ $SROI = \frac{\text{ความรู้ที่ได้รับ (K) + การนำความรู้ไปเผยแพร่ (P) + การประยุกต์ใช้ความรู้ (A)}}{\text{งบประมาณที่ลงทุน}}$

$$SROI = \frac{55,555.55 + 47,777.77 + 60,333.33}{100,000}$$

$$SROI = \frac{163,666.65}{100,000}$$

สรุปได้ว่าลงทุน 1 บาท ได้ผลตอบแทน 1.64 บาท

จากการวิเคราะห์ที่ออกแบบขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เป็นเพียงตัวอย่างการประเมินผลตอบแทนทางสังคมที่ประเมินการลงทุนในโครงการอบรมหลักสูตรของหน่วยงานเท่านั้น การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมยังมีรายละเอียดที่ต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์โครงการหรือกิจกรรมอย่างอื่นได้ ดังนั้นหน่วยงานที่สนใจประเมินผลตอบแทนทางสังคม สามารถดำเนินการตามขั้นตอนหรือประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทของกิจกรรมที่ดำเนินการ เพื่อให้การประเมินครอบคลุมมูลค่าทางสังคมทั้งผลลัพธ์ที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน โดยเป็นวิธีการวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลประโยชน์ทางสังคมด้วยการนำผลตอบแทนด้านสังคมในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพที่องค์กรได้สร้างขึ้นมาแปลงค่าเป็นตัวเงิน เพื่อดูว่า

กิจการสร้างผลลัพธ์ทางสังคมคิดเป็นมูลค่าเท่าไรต่อเงิน 1 บาทที่ลงทุนไป เพื่อช่วยให้ทราบว่าการลงทุนนั้นๆ มีความคุ้มค่าหรือไม่

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จิรพร สุเมธีประสิทธิ์. (2553). *Cost Benefit Analysis* เทคนิคการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ. สืบค้นจาก <https://chirapon.wordpress.com/2010/07/26> ค้นหวันที่ 20 มกราคม 2560.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนทางการศึกษา: มโนทัศน์ด้านการวัดการประเมินผลเพื่อการวิจัยและพัฒนาการศึกษา ในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการการวัดผล ประเมินผล และวิจัยสัมพันธ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 24, 15-22.

ภาษาอังกฤษ

Carleton Centre for Community Innovation. (2008). *Social Return on Investment*. Retrieved from <https://carleton.ca/3ci/wp-content/uploads/Social-Return-on-Investment.pdf>

Dale, E. (1951). *Audio Visual Methods in Teaching*. Rev. ed., New York: Dryden Press.

Rotheroe, N. and Richards, A. (2007). "Social return on investment and social enterprise: Transparent accountability for sustainable development", *Social Enterprise Journal* (1): 31-48.

Sabina, E. D. (2010). *Social Return on Investment Case Study Analysis: Community Human Services n-Home Services Homemaker Program*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/237360034>

ผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ภาษีผล อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: aimornj@hotmail.com